

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи FKSb1-M17z
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Макарчук Єлизавета Сергіївна
Керівник: Бабюк С. М., кандидат
педагогічних наук, доцент
Рецензент: Зубаль М. В.,
кандидат наук з фізичного виховання
та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ СТАВЛЕНЬ СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВИ НАВЧАННЯ.....	8
1.1 Аксіологічні основи навчання і професійної підготовки майбутніх педагогів у сучасній вищій школі.....	8
1.2 Фізичне виховання молоді в контексті суспільних трансформацій.....	21
1.3 Фізична культура як соціальне явище та складова навчального процесу.....	28
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	38
2.1 Організація дослідження.....	38
2.2 Експериментальне дослідження ставлень студентів до фізичної культури і спорту.....	39
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕНЬ СТУДЕНТІВ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЗА ТРАДИЦІЙНОЮ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ НАВЧАННЯ.....	50
3.1 Зміст та методика організації викладання навчального предмету “Фізичне виховання” на полімотиваційній основі.....	50
3.2 Підвищення ціннісного ставлення майбутніх педагогів до фізичної культури під впливом формуючого експерименту	74
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодення актуалізує потребу суспільства у формуванні здорового покоління. Це обумовлено цілою сукупністю факторів: екологічних, економічних, соціальних. Вагому роль відіграє і зниження можливостей держави в оздоровленні громадян: скорочення рекреаційних, культурних, медичних програм. За цих умов центр тяжіння державної політики зміщується на питання профілактики, що викликає зміни у педагогічній системі. Нормативними для закладів освіти різного рівня стають курси валеології, санітарно-гігієнічного просвітництва, створюються екологічні центри для роботи з молоддю, зростає кількість наукових досліджень з екологічного виховання школярів та студентів, з проблеми підготовки вчителя до відповідної роботи.

Безумовно, така тенденція у сфері навчання і виховання піднімає роль фізичної культури, яка сьогодні розглядається як важливий засіб профілактики не лише різного роду захворювань, а й розповсюдження шкідливих звичок серед молоді (наркоманія, алкоголізм), конструктивного заповнення вільного часу з метою перешкоди антиправовим діям підлітків і юнацтва. Такий підхід збільшує та ускладнює завдання, що покладаються на відповідний навчальний предмет як у межах загальноосвітньої школи, так і у вищих навчальних закладах. Особливу важливість це має у професійній підготовці майбутніх учителів.

Як показує світовий досвід, основним фактором орієнтації суспільства та окремих громадян на активний спосіб життя є формування відповідних аксіологічних основ, актуалізація окремих ціннісних складових. Успіх будь-якої програми (оздоровчої, виховної, розвиваючої) буде досягнуто лише тоді, коли зовнішні стимули перейдуть у внутрішню мотивацію, тобто буде сформовано ціннісне ставлення до відповідних явищ та подій. В той же час здійснений нами теоретичний аналіз свідчить, що проблема формування ціннісного ставлення студентів педагогічних вузів до фізичної культури і спорту як значущих компонентів життєдіяльності, а отже, і до відповідного навчального предмету у

структурі професійної підготовки розроблена недостатньо.

Метою дослідження є виявлення педагогічних умов, за якими викладання навчального курсу "Фізичне виховання" у закладі вищої педагогічної освіти буде сприяти формуванню у майбутніх учителів ціннісного ставлення до фізичної культури та спорту.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Виявлення ступеню вивченості проблеми формування основ професійної підготовки майбутніх учителів, у тому числі – ціннісного ставлення до фізичної культури та спорту.

2. Виявлення реальних ставлень студентів до фізичної культури та спорту як компоненту життєдіяльності і навчального предмету за традиційною системою навчання.

3. Визначення сукупності умов, які сприятимуть формуванню у студентів ціннісного ставлення до фізичної культури та спорту у процесі професійної підготовки.

4. Розробка і апробація методів формувального впливу на студентів, що сприятиме розвитку ціннісного ставлення до фізичної культури та спорту у процесі вивчення відповідного навчального предмету.

Об'єкт дослідження – основи професійної підготовки майбутніх учителів.

Предмет дослідження – ціннісне ставлення студентів до фізичної культури та спорту як умова підвищення ефективності фізичного виховання майбутніх учителів у процесі професійної підготовки.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано такі методи: загальнонаукові: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та емпіричних даних наукового дослідження; педагогічні: педагогічне спостереження, анкетування, опитування, бесіди, педагогічний експеримент; статистичні: методи статистики та факторний аналіз для кількісної та якісної обробки емпіричних даних.

Провідні концептуальні ідеї дослідження: ставлення студентів до фізичної культури є складним полімотивованим утворенням, що містить як

загальне визнання цінності фізичної культури у життєдіяльності людини, так і ставлення до відповідного навчального предмету, який репрезентований у їх житті на двох рівнях: у загальноосвітній школі ("Фізична культура") і у вищому навчальному закладі ("Фізичне виховання"). При цьому між цими складовими існує взаємозалежний зв'язок: з одного боку, ставлення студентів до фізичної культури впливає на оцінку відповідного навчального предмету як компоненту навчання, з іншого – характер ціннісного ставлення до фізичної культури залежить від педагогічних умов викладання цього предмету.

Виходячи з загальної концептуальної ідеї, визначено основну **гіпотезу дослідження**, а саме: формування ціннісного ставлення студентів до фізичної культури можливо лише за реалізації певних умов:

- розкриття поліфункціональної ролі фізичної культури в життєдіяльності людини, включаючи рекреаційний, соціальний, особистісний і професійний рівні;

- доповнення процедур виконання навчальних фізичних вправ рефлексивним самоаналізом, включаючи самооцінку ефективності їх виконання відповідно до вихідного рівня;

- розширення репертуару завдань за рахунок введення теоретичних знань і конкретних вправ на розвиток професійно значущих якостей;

- включення самих студентів у творче проектування змісту занять (добір вправ, мотивація перед групою їх виконання, організаційні і управлінські дії);

- актуалізація і відпрацювання міжпредметних зв'язків предмету "Фізичне виховання" з іншими предметами, які забезпечують особистісний і професійний розвиток майбутнього вчителя (психологія, педагогічна майстерність, педагогіка, методика викладання спецпредметів);

- формування ціннісного ставлення студентів до фізичної культури в цілому і в тому числі навчального предмету (включаючи відповідне діагностування) повинно увійти як нормативна складова у зміст роботи вузівського викладача з фізичного виховання.

Методологічну основу дослідження склали філософські погляди на

аксіологічну складову людської діяльності, її співвідношення з когнітивним та праксеологічним компонентами (М.С.Каган, Л.М.Коган, І.С.Нарський, Ю.П.Сурмин, В.М.Саратовський, М.В.Туленков), роботи педагогів що розглядають соціальні механізми регулювання (М.І.Бобнева, О.І.Зотова), особистісний смисл та смислові динамічні системи (О.М.Леонт'єв, Д.О.Леонт'єв, В.П.Зінченко), основні педагогічні парадигми(М.І.Кларін, В.С.Дикань) та їх проєкції на систему професійної підготовки майбутніх педагогів (А.А.Вербицький), про значущість фізичної культури як складової загальної культури особистості (М.Й.Боришевський).

У **теоретичні основи дослідження** закладено ідеї педагогів і психологів про мотиваційні основи навчання та виховання (М.І.Алексєєва, І.Д.Бех, П.Р.Ігнатенко), структуру та співвідношення об'єктивних і суб'єктивних чинників людської активності (О.В.Бондаревська, Є.П.Ільїн, В.А.Семиченко), аксіологічний компонент навчання (Г.В.Гребеньков, В.П.Зінченко, О.К.Поправко), фізичне виховання молоді (М.Я.Віленський, О.Д.Дубогай, М.С.Дубовик, В.П.Сафін, Б.М.Шиян), цінності здорового способу життя (В.В.Булаєв, І.Ю.Глінянова, Д.Л.Грішанов та ін.), валеологічні аспекти виховання та педагогічну валеологію (В.О.Анан'єв, Г.П.Пастушек, М.К.Смірнов, Л.Г.Татарнікова).

Практичне значення одержаних результатів обумовлена визначенням комплексу методик, який дозволяє дослідити ставлення студентів до фізичної культури і спорту, до відповідного навчального предмету, здійснювати педагогічний моніторинг змін, що відбуваються у системі мотивації студентів. На основі цього комплексу виникає можливість розробити методики вивчення ціннісного ставлення студентів до інших предметів, до професійної підготовки в цілому. Розроблена методика викладання навчального предмету "Фізичне виховання" може бути впроваджена у навчальний процес закладів вищої освіти інших профілів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 25 квітня 2018 року) та на засіданнях студентського наукового гуртка «Фізичне виховання дітей 1-4 класів у взаємодії ЗОШ і сім'ї».

Структура та обсяг дипломного проекту магістра. Дипломний проект викладено на 126 сторінках, з яких 89 основного тексту, що містить 9 таблиць і 1 рисунок. Дипломний проект складається зі вступу, трьох розділів, висновків та зі списку 62 використаних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Значна питома вага занять з фізичної культури в сучасній структурі професійної підготовки обумовлює необхідність пошуку нових шляхів підвищення ефективності цього процесу. Зокрема, важливим резервом є формування в студентів ціннісного ставлення до відповідного предмету і занять.

2. Проведений методологічно-теоретичний аналіз підтвердив значущість та перспективність побудови навчального процесу, ставлення майбутніх фахівців до професійної підготовки та окремих навчальних предметів на аксіологічних засадах.

3. Комплексне експериментальне дослідження, яке базувалось на широкій методичній базі і включало значний контингент студентів, підтвердило, що ставлення студентів до фізичної культури і спорту, а також до відповідного навчального предмету у структурі професійної підготовки не тільки не завжди є оптимальним, а інколи навіть містить деструктивні тенденції:

а) значна кількість студентів вказали, що під час занять з предмету "Фізична культура" (у школі) і "Фізичне виховання" (у вищому навчальному закладі) відчували психологічний дискомфорт, мали суттєві ускладнення, отримували психологічні травми;

б) у системі ціннісних орієнтацій досліджуваного контингенту студентів фізичне здоров'я займає за традиційною системою навчання одне з останніх місць;

в) порівняльний аналіз оцінок студентами навчальних предметів "Фізична культура" у школах та курсу "Фізичне виховання" у ВНЗ свідчить про те, що організація викладання відповідного курсу у вищому навчальному закладі отримує по багатьох критеріях більш низькі оцінки, ніж ті, що отримав аналогічний шкільний курс;

г) рівень ціннісного ставлення значної частини студентів до фізичного

виховання і спорту, що, в свою чергу, визначає їх ставлення до відповідного навчального предмету, є недостатньо високим;

4. За структурними особливостями ціннісні ставлення окремих студентів містять три типи структур: мономотиваційну (наявність одного домінуючого мотиву), полімотиваційну (наявність декількох рівнозначних мотивів) та перехідну (різниця між окремими мотивами є незначною).

5. На підставі констатуючого експерименту виявлено:

а) всі типи структур представлені більш-менш рівномірно;

б) в якості домінуючого (в тому числі у складі окремих сполучень) можуть виступати будь-які з 10 теоретично виділених мотивів;

г) зміст ціннісного ставлення студентів до фізичної культури і спорту має індивідуальні ознаки (ступінь сформованості окремих мотивів).

6. Формування ціннісного ставлення студентів до фізичного виховання і спорту повинно базуватись на актуалізації особистісно, соціально і професійно значущих мотивів.

7. Основу відповідної роботи зі студентами в межах формуючого експерименту складає сукупність концептуальних положень і створення відповідних цим положенням психолого-педагогічних умов:

а) ставлення студентів до фізичної культури є складним полісистемним утворенням, що включає ряд компонентів: феноменологічний, предметний, конкретно-організаційний;

б) виходячи з цієї полісистемності мотиваційної сфери, включення студентів в навчальну дисципліну “Фізичне виховання” має ґрунтуватись на розкритті і методичному забезпеченні всієї сукупності функцій, що виконуються даною дисципліною у поточній діяльності і перспективному розвитку майбутнього професіонала;

в) надання завдань на виконання фізичних вправ, що включаються викладачем у зміст занять, має обов’язково попереджатись максимально повним розкриттям їх функціональних задач і можливостей в різних аспектах: для забезпечення поточної (навчальної) діяльності, професійного становлення,

особистісного розвитку;

г) виконання фізичних вправ має супроводжуватись рефлексивним самоаналізом, що включає самооцінку ефективності їх виконання стосовно попереднього індивідуального рівня освоєння;

д) важливим моментом є підключення самих студентів до творчого проектування змісту занять (підбір вправ, мотивація їх виконання, організаційні та управлінські процедури);

е) доповнення безпосередніх фізичних вправ елементами педагогічної діяльності (підбір завдань, управління іншими студентами, організація процедур обговорення та інш.) дозволяє розширити можливості стосовно створення ситуацій успіху, що особливо важливо для студентів з низьким рівнем фізичної підготовки;

ж) актуалізація і опрацювання міжпредметних зв'язків, у першу чергу з предметами, що забезпечують особистий і професійний розвиток майбутнього вчителя (психологія, педагогічна майстерність, культура педагогічного спілкування, педагогіка, методики викладання);

з) залучення самих студентів до проектування змісту навчальних занять, групового аналізу і оцінювання, самоаналізу і самооцінки;

і) створення на навчальних заняттях атмосфери співробітництва і взаємоповаги, творчості, зміщення смислових акцентів з якості виконання окремих фізичних вправ на мотиваційно-ціннісний і рефлексивний аспекти, прагнення самовдосконалення і подальшого розвитку, визначення особистих потреб і програм особистісного і професійного розвитку;

к) формування ціннісного ставлення студентів до фізичної культури в цілому, у тому числі і до навчального предмету “Фізичне виховання”, і до відповідних занять як пріоритетне завдання педагога, що викладає даний курс.

8. Для реалізації цих положень пропонується технологічна система, що містить відповідні теоретичні і методичні матеріали і вправи.

9. Впровадження запропонованої системи роботи з студентами педагогічного ВНЗ дозволило суттєво підвищити мотиваційні основи засвоєння

курсу "Фізичне виховання", сформувати у студентів ціннісне ставлення до фізичної культури і спорту, потребу у неперервному фізичному розвитку як під час аудиторних занять, так і шляхом самостійної роботи.

10. На основі проведеного дослідження можна визначити ряд актуальних проблем, які вимагають подальшої наукової і методичної розробки. Це стосується:

а) розгортання досліджень аксіологічних основ вивчення інших навчальних предметів і професійної підготовки в цілому майбутніх педагогів;

б) екстраполяції отриманих даних на інші галузі професійної підготовки;

в) розгляд і розвиток ціннісних ставлень студентів до фізичної культури і спорту з врахуванням гендерних, соціально-демографічних, регіональних чинників;

г) подальше розширення діагностичної методичної бази дослідження і формування ціннісних основ навчання, і та ін.

Вирішення визначених проблем буде сприяти підвищенню якості професійної підготовки і особистісного розвитку студентської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асмолов А. Г., Братусь Б. С., Петровский В. А. и др. О смысловых образованиях личности. Взаимодействие коллектива и личности в коммунистическом воспитании: тез. всес. конф. Таллин: ПТИ, 1979. С. 111-119.
2. Ашмарин Б. А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании. Москва: Физкультура и спорт, 1978. 223 с.
3. Бабушкин Г. Д. Динамика профессионально-педагогической направленности у студентов ИФК в процессе обучения. Проблемы подготовки и повышения квалификации кадров по физической культуре и спорту в свете перестройки высшей школы: тез. докл. на всес. конф. Москва, 1998. С. 43-44.
4. Бабушкин Г. Д. Склонность к педагогической деятельности как предпосылка формирования профессионального интереса у студентов института физической культуры. Теория и практика физической культуры. 1988. Выпуск 7. С. 34.
5. Баянкин О.В. Подготовка будущего учителя физической культуры к педагогическому менеджменту: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08. Барнаульский гос.пед.ин-т. Барнаул, 2000. 20 с.
6. Бельський Я. Теоретичні і методичні основи підвищення ефективності праці вчителів фізичного виховання: автореф. дис... докт. пед.наук: 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології профосвіти АПН України. Київ, 2000. 46 с.
7. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості. Цінності освіти і виховання [за ред. О. В.Сухомлинської]. Київ, 1997. С. 8-12.
8. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості. Педагогіка і психологія. 1997. Випуск 1. С. 130-137.
9. Бобнева М. И. Социальные нормы и регуляция поведения. Москва: Наука, 1978. 309 с.
10. Болгаріна В. С., Терещенко Ю. І. Цінності освіти і виховання [за ред. О. В.Сухомлинської]. Київ, 1997. С. 16-19.

11. Боришевський М. Й. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості. Цінності освіти і виховання [за ред. О. В.Сухомлинської]. Київ, 1997. С. 21-25.

12. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості. Цінності освіти і виховання [за ред. О. В.Сухомлинської]. Київ, 1997. С. 27-31.

13. Виленский М. Я., Сафин Р. П. Профессиональная направленность физического воспитания студентов педагогических специальностей. Москва: Высшая школа, 1989. 159 с.

14. Виленский М. Я., Черняев В. В. Гуманитарные ориентиры физической культуры в подготовке специалистов. Педагогическое образование и наука. 2003. Выпуск 3. С. 15-19.

15. Волков Е.С. Психологические особенности развития ценностных ориентаций у студентов педвузов: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Моск.гос.пед.ин-т. Москва, 1983. 16 с.

16. Воронцова В. Г. Аксиологические аспекты готовности учителя к решению проблем гуманизации образования. Гуманизация образования: Теория. Практика. Санкт-Петербург, 1994. С. 15-36.

17. Глинянова И. Ю. Проблемы валеологической подготовки будущего учителя в системе личностно-ориентированного образования. Развитие педагогических систем в регионе: личностно-ориентированное образование: тез. докл. научно-практич.конф. Волгоград: Перемена, 1994. С. 87-89.

18. Дикань В.С. Рефлексивный подход в теории и практике высшей школы США: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04. НАУ. Киев, 1999. 20 с.

19. Добринський В.С. Рейтингова оцінка фізичної підготовленості підлітків як засіб підвищення мотивації до систематичних занять фізичною культурою: автореф. дис... канд. наук з фізичного виховання і спорту. 24.00.02. Волинський держуніверситетет ім. Л.Українки. Луцьк, 2000. 21 с.

20. Дубогай О. Д., Завадський В. І., Короп Ю. О. Методика фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи: навч. посібник для студ. вищ. і серед. спец. навч. закладів. Луцьк:

Надстир'я, 1995. 217 с.

21. Зотова О. И., Бобнева М. И. Ценностные ориентации и механизмы социальной регуляции поведения. Методологические проблемы социальной психологии. Москва: Наука, 1975. С. 241-254.

22. Имедадзе И. В. Проблема полимотивации поведения. Вопросы психологии. 1984. Выпуск 6. С. 87-93.

23. Истошин И. Ю. Ценностные ориентации в личностной системе регуляции поведения. Психологические механизмы регуляции социального поведения. Москва: Наука, 1979. С. 252-267.

24. Иванцев Н.І. Динаміка ціннісних орієнтацій студентської молоді протягом професійної підготовки: автореф. канд. психол. наук: 19.00.07. Ін-т психол. ім. Костюка АПН України. Київ, 1999. 17 с.

25. Каган М. С. Философская теория ценностей. Санкт-Петербург, 1997. 124 с.

26. Карпенко З. С. Аксіопсихологія особистості. Київ: ТОВ "Міжнародна фінансова агенція", 1998. 216 с.

27. Карпенко З. С. Ціннісні виміри індивідуальної свідомості. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. Частина 2. Івано-Франківськ: Вид. "Плай" Прикарпатського ун-ту, 1996. С. 42-48.

28. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. Москва: Изд-во "Арена", 1994. 223 с.

29. Ковалевская Н. Г. Мотивы, стимулы и трудности учения в институте физической культуры. Теория и практика физической культуры. 1970. Выпуск 11. С. 55-58.

30. Коган Л. Н. Цель и смысл жизни человека. Москва: Мысль, 1984. 252 с.

31. Козленко М.О. Теорія і методика корекційно-розвивальної роботи в системі фізичного виховання учнів допоміжної школи: автореф. дис... доктора пед.наук. 13.00.01, 14.00.02. НІІ педагогіки АПН України. Київ, 1992. 48 с.

32. Кон И. С. В поисках себя. Личность и ее самосознание. Москва:

Политиздат, 1984. 335 с.

33. Корольчук Д. М., Мирошніченко О. І., Крайнюк В. М. Спеціальний аутотренінг та фізичні вправи у системі заходів реабілітації працездатності людини. Донецьк, 1998. С. 250-251.

34. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Основи соціально-психологічного забезпечення професійного довголіття. Проблема безпеки української нації на порозі ХХІ сторіччя: М-ли Всеукр. науково-практ. конф. Київ: ЮВГУ, 1998. С. 281-288.

35. Круковский Г. И. Профессионально-прикладная физическая подготовка будущих специалистов. Управление якістю професійної освіти. Донецьк: ТОВ "Лебідь", 2001. С. 191-194.

36. Купер К. Новая аэробика. Система оздоровительных физических упражнений для всех возрастов. Москва: Физкультура и спорт, 1976. 125 с.

37. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва: Политиздат, 1975. 304 с.

38. Леонтьев Д. А. Значение и личностный смысл, две стороны одной медали. Психологический журнал. 1996. Т. 17. Выпуск 5. С. 19-30.

39. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання. URL: <http://h.leksiya.com.ua/doc/2422/index.html> (дата звернення 12.11.2017).

40. Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности. Москва, 1980. 96 с.

41. Омеляненко В.Г. Розвиток у старшокласників покликання до педагогічної спеціальності "Вчитель фізичної культури": автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопільський державний педінститут. Тернопіль, 1995. 24 с.

42. Основы педагогики и психологии высшей школы [под ред. А. В. Петровского]. Москва: Изд-во МГУ, 1986. 303 с.

43. Основы педагогического мастерства [под ред. И. А. Зязюна]. Москва: Просвещение, 1989. 246 с.

44. Педагогика школы [под ред. Г. И. Щукиной]. Москва, 1977. 354 с.

45. Педагогіка [за ред. М. Д. Ярмаченка]. Київ, 1986. 543 с.
46. Педагогика [под ред. Ю. К. Бабанского]. Москва, 1988. 408 с.
47. Педагогічна. Київ: Вища школа, 1997. 349 с.
48. Педагогічний словник [за ред. М. Д. Ярмаченка]. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
49. Петленко П. Познай и сотвори себя: основные проблемы валеологической педагогики. Здоровье и образование: концептуальные основы педагогической валеологии: М-лы Всерос. научно-практич. семинара. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский ун-т пед. мастерства, 1994. С. 26-28.
50. Плетнева З. П. Методы формирования профессионально-педагогической направленности личности студентов ИФК (на примере цикла психолого-педагогических дисциплин): автореф. дис... канд. пед. наук: Малаховка, 1988. 24 с.
51. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів: Метод. рекомендації. Ніжин: Ніжинський держ. пед. ун-т ім. М.Гоголя, 2002. 20 с.
52. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я: навчальний посібник. Київ: Фірма "ІНКОС", 2002. 272 с.
53. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності. Київ: Вища школа, 1997. 180 с.
54. Раєвський Р. Т., Ареф'єв В. Г., Зубалій М. Д. та ін. Концепція національної системи фізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді України. Початкова школа. 1994. Випуск 8. С. 50-54.
55. Светличный А. Л. К вопросу о структуре и взаимосвязи уровней ценностно-смысловой сферы. Вестник ХГУ. Харьков, 1997. Выпуск 391. Психология. С. 68-77.
56. Семиченко В. А. Теоретичне моделювання як прийом дослідження складних об'єктів. Післядипломна освіта в Україні. Київ, 2003. С. 46-52.
57. Смакула А. И. Формирование ценностного отношения будущих учителей к физической культуре: метод. пособие. Измаил, 2002. 82 с.
58. Филь С. Н., Пешков В. П. Профессиональная подготовка студентов

в институте физической культуры. Киев: Вища школа, 1985. 136 с.

59. Холодов Ж. К., Кузнецов В. С. Теория и методика физического воспитания и спорта: учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. физич. культуры. Москва: Академия, 2001. 144 с.

60. Шевченко Ф. А., Перевошиков Ю. Основы физического воспитания: учебн. пособие. Киев: Вища школа, 1984. 184 с.

61. Шиян Б. М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах: автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології профосвіти. Київ, 1997. 50 с.

62. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное образование в современной школе. Москва: Сентябрь, 1996. 96 с.